

LUX FILM DAYS

3 FILMY
24 JAZYKOV
28 KRAJÍN

© Komplizen Film

WESTERN

Film Valesky Grisebachovej
Nemecko, Bulharsko, Rakúsko

Európsky parlament

WESTERN

FILM VALESKY GRISEBACHOVEJ

Malú skupinu nemeckých robotníkov vyšlú do Bulharska, aby tam uprostred vyprahnutého a hornatého kraja na juhu, neďaleko gréckych hraníc, nainštalovali hydraulickú turbínu. Tábor si rozložia v blízkosti osamelej dedinky a svoju prítomnosť dajú na známosť vztýčením štátnej vlajky – dobovačným gestom, ktoré miestni obyvatelia vnímajú ako istú provokáciu.

Tak sa začína náročné spolužitie dvoch skupín, v ktorých (takmer) nikto nehovorí jazykom toho druhého... Meinhard, údajne bývalý legionár, ktorý sa v snahe zarobiť si re kvalifikoval na stavbára, urobí prvý krok a viackrát prejaví voči dedičanom otvorenosť a snahu nadviazať dobré vzťahy. V dôsledku toho sa však čoraz viac vzdaluje svojim kolegom, ktorí sú uzavretí do seba, presiaknutí svojou nadradenosťou a neprejavujú k tým druhým žiadnu empatiu. Meinhard, antihrdina bez rodiny a akýchkoľvek väzieb, sa najprv nemotorne, potom v okamihoch skutočného vzájomného zblížovania niekedy viac, inokedy menej úspešne začleňuje do sveta, ktorý sa od toho jeho tak veľmi líši.

SÚVISLOSTI

Prostredníctvom konfrontácie skupiny nemeckých robotníkov s obyvateľmi odľahlej dedinky v Bulharsku nás nemecká režisérka Valeska Grisebach vyzýva, aby sme sa zamysleli nad veľkými spoločensko-ekonomickými a kultúrnymi rozdielmi, ktoré existujú medzi krajinami Európskej únie. Jej film sa odohráva v mladej Európe, ktorá sa stále len buduje a je plná kontrastov. A hoci sú tieto vzájomné kontakty očividne zdrojom obohatenia po ľudskej stránke, odhaľujú aj odlišné hodnoty, pravidlá a spôsoby správania, ktoré povedú k nedorozumeniam a viac či menej skrytým konfliktom.

Z týchto vzájomných kontaktov vyplýva aj citelné dramatické napätie, ktoré sa zmierňuje až v závere filmu, keď dedičania prídu k Nemcom do tábora na oslavu, kde hudba a tanec poslúžia ako univerzálny jazyk. Potreba prekonať predsudky, rešpekt a otvorenosť k druhým sa tak stávajú hlavnými témami Westernu, ktorý odsudzuje blahosklonnosť a dobyvateľského ducha voči chudobnejším partnerom.

VTEDY NA VÝCHODE

Až do svojho vstupu do Európskej únie v roku 2007 predstavovalo Bulharsko pre západné krajiny akúsi *terru incognitu*, neznámu zem, ktorá sa do značnej miery ešte stále spájala s bývalým sovietskym blokom, hoci ten sa rozpadol už pred štvrtstoročím. Film *Western* vo svojom zobrazení medziludských vzťahov výstižne vyjadruje pretrvávajúci rozdiel medzi týmito dvoma svetmi, ktoré si zatiaľ nenašli spoločnú európsku identitu. Je pozoruhodné, že nemeckí robotníci sa hneď na začiatku usadia spôsobom, ako keby boli na dobytom území: vztýčia štátnu vlajku, aby dali ostentatívne najavo, že sa zmocnili kúska zeme, na ktorom sa nachádza ich tábor počas výstavby. Meinhard si privlastní koňa, o ktorom si myslí, že je divoký, no ktorý v skutočnosti patrí Adrianovi, Vankovmu strýkovi. Vincent sa správa nevhodne k dievčatám, ktoré sa chodia kúpať do rieky, a neváha odkloniť vodu z dediny, ktorá potom dedičanom chýba, ako keby ich potreby boli prioritné a dôležitejšie než potreby miestneho obyvateľstva. V noci podniknú hlučný

© Komplizen Film

© Komplizen Film

© Komplizen Film

výjazd na džípoch do dediny, aby dali najavo svoju nadradenú prítomnosť v tomto kúte krajiny a odradili potenciálnych votrelcov, aby sa priblížili k ich tábore...

Vo filme Valesky Grisebachovej nachádzame mnoho westernových prvkov: Meinhard, osamelý kovboj s uzavretým a drsným výrazom tváre, neúrodná a vyprahnutá pôda s úchvatnou scenériou, malá dedina s prašnými uličkami a kaviarňou, ktorá pôsobí ako saloon, kde ľudia zabíjajú čas popíjaním rakije a hraním kariet o peniaze, dve skupiny, ktoré stoja proti sebe a z ktorých jedna sa považuje za nadradenú nad tou druhou, za rozvinutejšiu a civilizovanejšiu – „V týchto dedinách sa človek cíti, ako keby cestoval späť v čase“, vyhlási jeden z Nemcov, ktorý si prezerá okolie zo svojho džípu – atď.

V tejto atmosfére nedôvery prichádza na scénu postava Meinharda, aby zmiernila tento stret podfarbený nepriateľstvom a nepochopením. Napriek jazykovej bariére sa mu podarí vybudovať väzby s miestnymi obyvateľmi a vytvorí si k nim istú formu empatie, ktorá sa jeho nemeckým kolegom nepáči. Postaví sa za nich najmä vtedy, keď raz večer Vincent nadhodí myšlienku, aby odklonili vodu určenú pre dedinu. Vysvetlí mu, že voda je vzhľadom na jej nedostatok na prídel a už je rozdelená medzi tri rôzne územia. Vincent však jeho argumenty nepočúva a násilne ho napadne, keď sa vzdaluje v tme. Domnieva sa, že už len tým, že Meinhard poukázal na ťažkosti ich susedov, sa stavia proti svojmu vlastnému tábore. Zohľadnenie záujmov iných, ktoré v uvažovaní stavbyvedúceho úplne chýba, je v skutočnosti výsledkom vzájomných kontaktov, ktoré sa postupne vytvárajú medzi týmto mužom a dedičanmi, čo jasne dokazuje význam dialógu, ktorý je nevyhnutný z ľudského, ale aj zo spoločenského hľadiska, keďže umožňuje získať rozhodujúce informácie, bez ktorých spolužitie nie je možné.

NÁROČNÝ STRET

Zanedlho sa práce na stavenisku zastavia a spolu s nimi aj chlapi. Kamión, ktorý má doviezť štyristo ton štrku potrebného na pokračovanie vo výstavbe, mešká a v malej nemeckej partii sa

hlavnými činnosťami stávajú slnko, rieka a alkohol. Vidíme dlhé a pomalé zábery samotnej krajiny doplnené zvukmi hmyzu sprevádzajúceho čakanie mužov, ktorých život začne od tejto chvíle plynúť pozvoľna. Meinhard však trávi veľa času v dedine a zapája sa do činností jej obyvateľov: do výstavby kamenného múrika, sušenia tabakových listov... Zdá sa, že pre tohto vykoreneného, pomerne záhadného muža s nejasnou identitou – predstiera, že je bývalý legionár bez strechy nad hlavou a bez rodiny, no nič vo filme túto situáciu s istotou nepotvrdí – ktorý si nevie celkom nájsť svoje miesto v tábore ani v dedine, začína život naberať iný smer. Neustále presúvanie medzi dvoma miestami, najčastejšie večer alebo uprostred noci, je pre režiséru opakovane príležitosťou, aby do všeobecne pokojného deja vložila neočakávané a násilné prvky.

Scéna, v ktorej sa Vincent vrhne na Meinharda a zrazí ho k zemi, keď kráča sám v tme, sa v istej obmene zopakuje ešte trikrát. Prvý raz, keď sa na neho Vanko vrhne z vrchu kamióna; obidvaja sa skotúľajú na zem, ale situácia sa rýchlo otočí proti mladíkovi, ktorý stratí vedomie. Po celý čas, kým je v bezvedomí, si kladieme otázky o dôvodoch Vankovho konania a zamýšľame sa nad tým, ako budú dedičania reagovať, keď uvidia Meinharda, ako prináša jeho bezvládne telo do dediny. Po

jeho prebudení však pochopíme, že si chcel len vystreliť z človeka, ktorého už považuje za priateľa. Ide teda o úplne „bezdôvodnú“ príhodu bez závažných dôsledkov, ktorá však významným spôsobom navodzuje stres odhaľujúci neustále napätie, ktoré existuje medzi týmito dvoma komunitami. Ako sa film blíži ku koncu, Meinhard sa stane obeťou ďalšieho útoku, opäť za rovnakých nočných okolností. Po tom, ako odmietne jednému z dedičanov vrátiť sumu, ktorú od neho vyhral, sa na neho vrhnú a zmlátia traja chlapi, ktorí ho následne hodia do rieky a ujdú. Premočený Meinhard strávi noc na mieste a na druhý deň ho na kraji cesty naložia dedičania, ktorí sa vybrali na oslavu organizovanú Nemcami v tábore. Nakoniec, keď je oslava v plnom prúde, napadne Meinharda ešte raz dedičan, ktorý mu vyčíta, že sa vyspal s dievčaťom z dediny. Pridajú sa k nemu ďalší dvaja chlapi a Meinhard sa opäť ocitne na zemi. „Tak to na dedine chodí... Môže sa stať čokoľvek!“, povie mu Adrian, ktorý ho vzápätí po útoku prišiel podporiť.

Zdá sa, že rytmus *Westernu* plynie v dvoch špecifických časových rovinách: v pomerne plynulej, dennej časovej rovine, ktorá sa vyznačuje potláčanými a civilizovanými vzťahmi, a v nočnej rovine, ktorá je poznačená istou surovosťou, brutálnym a náhlým výbuchom napätia nahromadeného okolo hlavnej postavy. Prostredníctvom postavy Meinharda, ktorý raz vzbudzuje nedôveru svojich kolegov, najmä svojho šéfa Vincenta cítiaceho zradu, inokedy zas nedôveru dedičanov, ktorí celkom dobre nechápu jeho úpornú túžbu zapadnúť a v istom smere mu vyčítajú, že si od nich nedrží dostatočný odstup, sa v skutočnosti vykryštalizujú hlavné témy filmu, inými slovami všetky ťažkosti ozajstného stretu medzi skupinami ľudí, ktorí sú napriek spoločnej politickej identite úplne rozdielni, čo si okrem túžby otvoriť sa jeden druhému vyžaduje predovšetkým veľký rešpekt a obozretnosť.

© Komplizen Film

TÉMY NA ÚVAHU

- Na začiatku filmu Vincent uchmatne jednej mladej Bulharke klobúk, ktorý jej spadne do rieky, a začne ju podpíchať, pričom zájde až tak ďaleko, že jej ponorí hlavu pod vodu. Na konci vidíme podobnú scénu s nemeckou zástavou, ktorej sa zmocnili Bulhari. Aký zmysel nachádzate v porovnaní týchto dvoch symetrických a analogických scén?
- „Čo tu hľadáš?“, pýta sa Adrian Meinharda celkom na záver filmu, pričom mu vráti nôž, ktorý dal na pamiatku jeho synovcovi Vankovi. Vzhľadom na prvky, na ktoré poukazuje film, sa zamyslite aj nad touto otázkou: Čo môže Meinhard hľadať na takomto nehostinnom mieste, kde za múrmi dediny skapal pes, kde podľa všetkého ani nechyrovať o tom, čo sa deje vo svete, kde nie je práca, ale ani žiadne možnosti na kultúrne či športové vyžitie?
- Bez toho, aby boli jasne naznačené, sa vo filme objavuje niekoľko narážok na bohatú históriu krajiny alebo na jej hospodársku situáciu. Spomínate si na tieto narážky? Čo tieto kontextové prvky prinášajú do krátkeho príbehu stretnutia medzi bulharskými dedinčanmi a nemeckými robotníkmi?

© Komplizen Film

les grignoux

EURÓPSKE FILMY PRE EURÓPANOV

Po minuloročnom 10. ročníku tejto iniciatívy sa cena LUX naďalej snaží pojať širokú paletu žánrov a štýlov prostredníctvom filmov mladých a talentovaných európskych režisérov a režisérkov. Európsky parlament s potešením predstavuje tri filmy súťažiacie o FILMOVÚ CENU LUX 2017:

120 TEPOV ZA MINÚTU (*120 battements par minute*), film Robina Campilla, Francúzsko

SÁMSKA KRV (*Sameblod*), film Amandy Kernellovej, Švédsko, Nórsko, Dánsko

WESTERN, film Valesky Grisebachovej, Nemecko, Bulharsko, Rakúsko

Filmy sa vrúcny a inteligentným spôsobom zaoberajú aktuálnymi témami a odrážajú to, čím Európa práve prechádza. Znázorňujú postavy otvárajúce oči svetu, ktorý ich obklopuje, aby pochopili skutočnosť, ako aj spoločnosti a komunity, do ktorých patria. Vykresľovaním našich príbehov zušľachtených emóciou filmového plátna sa zdôrazňuje kvalita a rozmanitosť európskej kinematografie, ako aj jej význam pri formovaní spoločenských hodnôt a kultúrnych spoločenstiev. Pozývame vás na prehliadku filmov 6. ročníka FILMOVÝCH DNÍ LUX.

FILMOVÁ CENA LUX

Kultúra zohráva kľúčovú úlohu pri vytváraní našej spoločnosti.

V duchu tejto myšlienky Európsky parlament vytvoril v roku 2007 FILMOVÚ CENU LUX. Chce tak prispieť k posilneniu distribúcie európskych filmov v celej Európe a podnietiť celoeurópsku diskusiu o významných spoločenských otázkach.

FILMOVÁ CENA LUX je výnimočná iniciatíva. Zatiaľ čo väčšina koprodukčných európskych filmov sa premieňa len v krajine pôvodu a len zriedka sa distribuuje do iných krajín, a to ani v rámci EÚ, FILMOVÁ CENA LUX predstavuje pre tri európske filmy jedinečnú príležitosť získať titulky v 24 úradných jazykoch Európskej únie.

Vítaný film FILMOVEJ CENY LUX vyberú na základe hlasovania poslanci Európskeho parlamentu a bude vyhlásený 15. novembra 2017.

FILMOVÉ DNI LUX

FILMOVÉ DNI LUX vznikli pri príležitosti udeľovania FILMOVEJ CENY LUX. Od roku 2012 sa trojica filmov súťažiacich o FILMOVÚ CENU LUX predstavuje širšiemu európskemu publiku počas FILMOVÝCH DNÍ LUX.

Prostredníctvom podujatia FILMOVÝCH DNÍ LUX vás pozývame na nezabudnuteľný kultúrny zážitok, pri ktorom sa stierajú hranice. Od októbra do decembra sa budete môcť pripojiť k filmovým nadšencom z celej Európy a zúčastniť sa na premietaní troch filmov v jednom z 24 úradných jazykov Európskej únie. Nezabudnite zahlasovať za film, ktorý je vašim favoritom, prostredníctvom našej webovej stránky luxprize.eu alebo na našej stránke na Facebooku!

CENA PUBLIKA

Cena publika v rámci FILMOVEJ CENY LUX sa udeľuje na základe hlasovania verejnosti. Nezmeškajte príležitosť zahlasovať za jeden z troch filmov do 31. januára 2018! Možno práve vy budete mať šťastie a v júli 2018 sa na pozvanie Európskeho parlamentu zúčastníte na Medzinárodnom filmovom festivale Karlovy Vary, kde oznámite, ktorý film získal Cenu publika.

POZERAJTE,
DISKUTUJTE
A HLASUJTE!

@luxprize

#luxprize

LUX
PRIZE
.EU

RÉŽIA: Valeska Grisebach

SCENÁR: Valeska Grisebach

OBSADENIE: Meinhard Neumann, Reinhardt Wetrek, Syuleyman Alilov Letifov, Veneta Frangova, Vyara Borisova

KAMERA: Bernhard Keller

PRODUCENTI: Jonas Dornbach, Janine Jackowski, Maren Ade, Valeska Grisebach, Michel Merkt

PRODUKCIA: Komplizen Film, Chouchkov Brothers, Coop99 Filmproduktion, KNM a ZDF- Das Kleine Fernsehspiel

ROK: 2017

DĹŽKA: 119 minút

ŽÁNER: fikcia

KRAJINA: Nemecko, Bulharsko, Rakúsko

PÔVODNÉ ZNENIE: nemecké, bulharské, anglické

DISTRIBÚTOR: Film Europe

Rukopis bol dokončený v auguste 2017.

